

Naturskyddsföreningen i Nordanstig

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2009

Även år 2009 har präglats av viljan att vara en aktiv och synlig förening för kunskapsspridning och skydd av natur och miljö i Nordanstigs kommun. Samarbetet med andra föreningar har fortsatt och vår verksamhet har av massmedia uppmärksammats i ett flertal artiklar under året.

1 PROGRAMVERKSAMHETEN

Under 2009 har vi haft 21 öppna programaktiviteter, lika många som förra året. Flertalet aktiviteter utannonserades även offentligt vilket har lett till bra besöksantal och en del nya medlemmar.

15 februari – GMO-information

Till Bygdegården i Gnarp kom nio personer för att informeras om **GMO (genmodifierade organismer)** i jordbruket. Ove Wallberg informerade sakkunnigt om situationen och om de många frågor som är obesvarade. Påverkas mat, natur och miljö? Naturskyddsföreningen säger nej till GMO så länge frågorna om riskerna är obesvarade. En effekt av träffen blev att två politiska motioner gjordes med krav på ett GMO-fritt Nordanstig vilket senare antogs av kommunen.

15 mars – Årsmöte

Årsmötet i Lönnbergskyrkan i Bergsjö lockade ca 15 medlemmar. Förutom de vanliga punkterna visades ett bildspel med anledning av Naturskyddsföreningens 100-årsjubileum där vi informerade både om vad som gjorts i hela föreningen och lokalt i Nordanstig. Vi visade film från skolornas besök på Rovdjurscentret De 5 Stora och Järvzoo, från Johan-Dagen samt Bo Kristianssons film "Snöland." Till fiket bjöds bl a på jubileumstårta. Stort tack till Lönnbergskyrkan, som upplät lokalen och svarade för utmärkt fika!

20 mars – Ugglevandring

Årets **månskensvandring med uggleyssning** ägde rum kring Vattring. Efter några dagars snöfall var det nu uppehåll. Vi åkte upp till Liaberget strax norr om Liasjön. Inga ugglor hördes. Under förra årets skolutflykt hördes fyra stycken på samma ställe. Många ugglor flög söderut under vintern eftersom det var matbrist i vår landsdel. Tio tappra vandrare fick ändå en trevlig kvällsstund kring elden.

april-maj – Orrlek

Orrlek på en myr Gnarp: Sven Normans orrkoja var bemannad vid två tillfällen av olika orrspelsentusiaster. Som mest sågs sju tuppar och två hönor.

9 maj – Länsstämma

Från oss deltog Torsten Hansson och Sven Norman i Naturskyddsföreningen i Gävleborgs **länsstämma** i Gysinge med Naturskyddsföreningen i Sandviken som värd. Förutom de sedvanliga stämmoförhandlingarna gjordes en intressant och uppskattad utflykt i Färnebofjärdens nationalpark.

14 maj – Fågelvandring i Strömsbruk

Den traditionella **fågelvandringen i Strömsbruk** lockade ett 20-tal intresserade varav några ungdomar. Vi följde det natursköna området längs Harmångersån mot Ornskarpen. Lars och Sven Norman deltog med sin fågelstudiecirkel-grupp. Sammanlagt sågs eller hördes ett 40-tal olika fågelarter. Frans Hellgren från Strömsbruk visade deltagarna intressanta spår i naturen efter husgrunder och båtlänningar. Tack till Ragnar Svensson, som organiserade turen!

5 juni – Naturnatten

Åtta personer infann sig trots kylan till Naturnatten på Rödberget på Tjuvöns södra sida i Mellanfjärden. Vi njöt av utsikten över kusten, kobbarna och skären, mot Mellanfjärdens sjöbodar och månens skimmer i havet. Vi tittade på fåglar i tubkikare och grillade medhavd mat. En mycket fin naturupplevelse!

14 juni – De vilda blommornas dag

”**De vilda blommornas dag**”, som ägde rum i Norrholm mellan Harmånger och Strömsbruk, lockade trots hållande regn, åtta deltagare. Veronica Jägbrant ledde skaran och visade på olika växter, bl a ek-, hult-, maj- och örnbråken, hässlebrodd, röd- och skogsklöver och mycket liljekonvaljer. I rastskyddet blev det trångt men mysigt vid fikaten!

28 juni och 12 juli – Kustvandring

Totalt ca 70 personer deltog i de två **kustvandringarna i Vattingsmalarnas naturreservat**. Medlemmar från naturskyddsföreningen i Sundsvall och Söderhamn gästade oss respektive dag. Sven Norman ledde vandringarna, visade på detaljer i områdets fantastiska natur och berättade om dess fornlämningar. Vi gick söderut på de ”oändliga” klapperstensfälten från Vattingen i Gnarp med utsikt över havet mot Brämön, Gran, Vitöarna och Jättholmarna. Han berättade även om Vattings f.d. fiskeläge och visade platsens geologiska raritet, en klangsten, som ger ifrån sig en klangton när man knackar på den med en mindre sten.

5 juli – Ängsslätter i Rigberg

Till vår sjuttonde årliga **ängsslätter i Rigberg**, Hassela kom 18 slätterentusiaster. Vi inledde som vanligt med att berätta lite om den tidigare gårdens historia varefter liarna och räfsorna svingades med bravur. Orkidéerna nattviol, brudsporre och grönkulla fanns på plats liksom kattfot, björk-, klot-, vit- och ögonpyrola m.fl. Områdets karaktärsväxt, fältgentianan, blommar senare här. Vid besök i andra halvan av augusti och i september återfanns ett fyrtiotal plantor. Slätterdagen avslutades som vanligt med mat och fika på närliggande och natursköna Ersk-Matsgården.

8 juli – Kultur och naturvandring

Kultur- och naturvandringen Annån-Gnarpsån (i samarbete med Gnarps Hembygds- och fornminnesförening) lockade ett 25-tal deltagare. Vandringen gick från från Svedbro. Vi följde Annån till dess utlopp i Gnarpån, som vi sedan följde österut. Gunnar Bydell berättade och visade på byggnader och lämningar från den rika företagsamheten här i över 140 år (ca 1820–1960.) Sven Norman visade på en del växter under vandringen, bl a uppländsk vallört, kråklöver, humleblomster, topplösa, skogs- och ängskovall, backnejlika, gråbinka, femfingerört, krollilja, stor- och vitmåra m.m. Vandringen förhöjdes av en ormvråk, som flög över och kontrollerade våra förehavanden.

26 juli – Vandring

Ca 25 personer kom till Mellanfjärden och vår **vandring i Notholmens naturreservat**. Färden dit och hem företogs med flotta från Mellanfjärdens brygga. Vi började med ett besök i den gamla, för ca 70 år sedan nedlagda, laggärldsfabriken på holmen. Ann-Christin Jäderholm och Sven Norman berättade om dess historia och övrig tidigare verksamhet här, t ex kolersjukstuga, rökeri, mink- och rävfarm, bostadsbebyggelse m m. De ledde sedan gruppen vidare på vandringen längs stranden och dess klippor. På badstranden i Månsvik hittade vi bl a getväppling och stora bestånd av stor sötväppling, som är mindre vanlig. Vi såg även grönpyrola, björkpyrola, norsk fingerört, humlelusern och vit sötväppling. Vid slutpunkten ute på de höga Holmhällarna vid havet, där vi avslutade med att fika, hittade vi bl a massor av tranbär, ängsull och sileshår. Blåbären var mogna och många lät sig väl smaka av dem.

2 augusti – Utflykt

Vår utflykt till **skogsbrandfälten i Hassela** lockade ca 20 deltagare drygt ett år efter den stora skogsbranden här, då ca 1 300 hektar skog brann. Vi utgick från den plats där branden startade och studerade naturens återkomst. Massor av gullris och mjölkört fanns här liksom spirande hallonplator, skålsvampar och rotmurklor m m. Vi fortsatte sedan till den bördiga sydvästslutningen av Stor-Kölhöjden och här hittade vi bl a utflyktens höjdpunkt, svedjenävan, som endast visar sig efter skogsbränder. Det kändes högtidligt att kunna se en så ovanlig växt. Även andra brandgynnade växter och svampar hittades på denna mycket intressanta plats.

9 augusti – Utflykt till Vallenbodarna

Åter samarrangemang med Gnarpes Hembygds- och fornminnesförening, nu på **Vallenbodarnas fåbod** med ca 20 deltagare. Ingrid Törnqvist berättade mycket kunnigt om vallens historia och fåbodverksamheten här, som upphörde 1956. Vi fick också titta in i en del av stugorna och byggnaderna. Sven Norman fortsatte sedan att berätta om naturen kring vallen och det pärlfiske som förr i tiden bedrevs i närliggande Dyrån. Han tog sedan deltagarna på en kort vandring till Dyrån där han på plats visade deltagarna flodpärlmusslor, som fortfarande lever i ån och berättade om deras fascinerande liv och det livsberoende samspelet mellan musslorna och åns öringar.

16 augusti – Vandring

Det ymniga regnet skrämde säkert bort en del deltagare till vår vandring på **naturstigen i Strömsbruk**. Vi blev ändå fem deltagare, där vi under Kerstin Gernes ledning på den c:a 2½ km långa vandringen kunde beskåda ett flertal bronsåldersösen och den information om naturen, som finns uppsatt längs stigen. Vid stigen hittade vi bl a tallört, en växt som saknar det gröna klorofyllet. I slutet av stigen finns en liten tjärn, där både trana och smålom brukar häcka.

30 augusti – Johandagen

Johan-dagen arrangerades nu för fjärde året, den här gången i Hårtes hamnområde vid havet. Arrangemanget är särskilt riktat till barn och ungdom och blev åter lyckat! Uppskattningsvis över 100 personer, flertalet barn och ungdomar kom. Vi bjöd på en slinga med naturfrågor, naturpyssel, djurliv på havsstranden, teckning/målning, fågelholkstillverkning, fågelskådning med tubkikare, där både lärkfalk och havsörn kunde ses, foton från Nordanstigs kustnatur, visning av solceller m m. Tack till Åsa Jadelius, som var vår huvudansvarige, och alla hennes engagerade medhjälpare! Tack också till Hårte Hamnförening för gästfriheten samt till Lönnbergskyrkans Scoutkår, som bl a svarade för en värmande eld, pinnbröd, korvgrillning och fika m.m.!

12 september – Nordanstigsmässan

Vi deltog med ett eget utställningstålt i den mycket välbesökta **Nordanstigsmässan Miljö & Energi**. Vi visade en fotoutställning med bilder från Nordanstigs natur, delade ut och visade broschyrer och material bl a på mässtemat samt demonstrerade hur vatten med hjälp av solenergi kan alstra vätgas, som kan driva bilar genom bränsleceller.

20 september – Svampdag

Den numera traditionella **svampdagen** i samarbete med Ersk-Matsgården i Hassela lockade ett 60-tal besökare. Svampkonsulent Ove Nygren hade dukat upp ett rikt svampbord och berättade mycket kunnigt bl a om olika svampars mer eller mindre lämplighet som föda. Sedan gav vi oss ut i omgivningen och plockade av de svampar som fanns. De gick sedan igenom av Ove. Ersk-Matsgårdens Boerje Bohlin svarade för fika och som vanligt en utsökt delikat svampsoppa.

4 oktober – Utflykt

Gråväder med duggregn lockade bara 4 deltagare till vår **utflykt till Älvåsen och Stuthällan** i Hassela. Vi gick söderut från Älvåsen och beskådade först några långskäggsprydd granar. Därefter fortsatte vi stigen till Stuthällan med enorm utsikt ända till havet 3½ mil österut. Tyvärr förhindrade vädret denna vy men utsikten över Hasselasjön är heller inte fy skam! Vi eldade i vindskyddet här, grillade korv, fikade och pratade.

13–15 oktober – Rovdjursinformation

Även i år genomfördes **Rovdjursinformation** till alla skolors sjätteklasser, totalt ca 100 elever och deras lärare. Det gjordes genom bussresor till Rovdjurscentret och Järvzoo i Järvsö, där alla inledningsvis fick en pedagogisk och kunnig information om våra stora rovdjur. Därefter gjordes en guddad vandring bland rovdjur och andra djur, som finns ute i det fria i den här utsökta anläggningen. Arrangemanget kunde genomföras tack vare bidrag från återbruksföreningen Säcken i Gnarp, som ställde upp med de medel som fattades när vi i slutfasen av planeringen fick negativt besked från kommunen efter att först ha fått annat besked. Tack till Stefan Haglund, som från vår sida stod för huvudansvaret för genomförandet.

18 oktober – Utflykt

Hudiksvalls Fotoklubb arrangerade i samarbete med oss en **utflykt till Klövbergets naturreservat** i Hassela, som lockade sex deltagare. Sven Norman ledde gruppen i det här "sagoskogsområdet" där vi bl a tittade på långskägg och lunglav. Aldrig har väl denna skog blivit så mycket fotograferad! Bonus blev massor av kantareller, som plockades.

22 november – Lars-Göran Lindström berättar

Årets rika utbud av arrangemang avslutades med att Lars-Göran Lindström från Hudiksvallsregionens Fågelklubb berättade och visade mycket fina bilder på **fåglar i olika naturmiljöer**. Det blev en kunnig guidning i fåglarnas värld i den annars kalla och dystra kvällen. Tänk om vi kunde göra som silvertärnan, flyga från pol till pol för att alltid uppleva sommaren! 13 personer kom till detta intressanta arrangemang i Yst i socknas Bygdegård i Bergsjö.

12 december – Julmarknad

Vi deltog med ett försäljningsstånd och naturbilder på **Julmarknaden i Baståsen**. Den var mycket välbesökt så vår försäljning av bordsunderlägg med djur och fåglar m m, böcker och mjukisfåglar med fågellåt, m m, gick bra.

Torsten Hansson, Sven Norman och Stefan Haglund skötte ruljansen.

2 FÖRENINGsutveckling / Utbildning / Fortbildning

Arbetet att göra föreningen mera synlig och känd har fortsatt på ungefär samma sätt som de senaste åren.

- Vid **programaktiviteter har vi informerat** om verksamheten, delat ut broschyrer och flygblad m.m. och **vår hemsida** har hållits aktuell av vår hemsidesansvarige Stefan Haglund.
- Våra **programblad** har – förutom att de skickats till medlemmarna - även lagts ut i kommunens bibliotek och i lokaler för turistinformation m m, skickats ut till grannkretsar m fl
- **Informationsblad, verksamhetsberättelse och annan information** har utsänts till medlemmarna två gånger under året
- **Nya medlemmar** har löpande under året fått **välkomstbrev** med programblad och annan information
- Sven Norman deltog i dec i en **träff i Bergsjö för nyinflyttade till Nordanstig** där vi visade ett bildspel om Nordanstigs natur och berättade om vår verksamhet
- Inför ett riksomfattande **rådslag om Naturskyddsföreningens verksamhet** har vi tillskrivit vår riksförening med ett antal förslag om föreningsutvecklande åtgärder

- Fyra personer från oss deltog i det årliga **Vargsymposiet i Vålådalen**, arrangerat av Taiga Foto & Natur i samarbete med en rad andra intressenter. Symposiet är ett forum om alla våra stora rovdjur och människors relationer till dem. En rad forskare och sakkunniga medverkar med föreläsningar, fakta och utställningar m.m. och belyser de heta rovdjursfrågorna från alla synvinklar
- Ragnar Svenssons initiativ från år 2008 med **ugglevandringar** runt om i Nordanstig för samtliga **skolors fjärdeklassare** genomfördes även i år sista torsdagen i februari. I år deltog c:a 90 personer, skolbarn, föräldrar och lärare. Under 2008 hade hade några skolor turen att få höra ugglor men nu hördes ingen. Alla fick ändå vara med om en trevlig afton ute i naturen. Ett stort tack till alla som ställde upp som ledare på de olika platserna i kommunen!
- Föreningen Bergsjögården arrangerade under sommaren ett antal **naturvandringar med tältövernattningar** längs Nordanstigs kusten. Vi var behjälpliga med planeringen och en del av genomförandet
- Andelsföreningen Sörfjärdens Kapell genomförde under sommaren **en natur-familjevandring** i det gamla fiskeläget och på **Gnarpsbadens** strand där vi anlätades som hjälp för genomförandet
- Vi har medverkat med **utbildning i allemansrätt** för ett antal av kommunens invandrare
- Vid **Vattenmyndigheten Bottenhavets** informationsmöte i Sundsvall i maj deltog från oss Åsa Jadelius
- Under våren och försommaren genomförde vi på begäran ännu en **studiecirkel** på temat "**Fåglar i vår närhet**". Ett tiotal personer deltog i de åtta träffarna, där vi började med inomhusstudier i slutet av mars för att sedan flytta ut och lära oss lyssna och se fåglar på olika platser ute i naturen. Lars och Sven Norman ledde cirkeln
- Sven Norman och Stefan Haglund har vid var sitt tillfälle hållit **föredrag om aktuella naturfrågor** på Nordanstigs Rotaryklubb

3 NATUR OCH MILJÖ

- Vi har lämnat synpunkter på förslag till nya reservatsföreskrifter och skötselplan för Notholmens naturreservat i Mellanfjärden samt förslag till beslut för Vårfiskharets djurskyddsområde i Gnarp
- Beslut om bildande av Gulåsens naturreservat i Gnarp togs under 2009. Vi hade tidigare lämnat synpunkter på den föreslagna reservatsbildningen. (Under hösten gjorde några av oss ett besök i det nya reservatet)
- Vi har vid fyra tillfällen deltagit i träffar inom ramen för Nordanstigs Kommuns projekt "Vision 2020" och bidragit med ett flertal förslag/idéer om hur vi skulle kunna utveckla vår kommun med hjälp av natur och kultur
- Vi har lämnat synpunkter på Nordanstigs kommuns "Klimatstrategi med energiplan." Den antogs av kommunfullmäktige i december och stordelen av våra synpunkter togs med
- Vid ett möte i Forsa om ev samarbete m.m. för vandringsleder representerades vi av Stefan Haglund
- Vi har avgett yttrande till Nordanstigs Kommun på en dit inkommen "motion om vargfri kommun"

- I februari medverkade vi i den nationella budkavlen "manifestation för en kärnvapenfri värld", som hölls utanför Bergsjö Hotell
- I juni tillskrev vi Nordanstigs Kommun med förslag om finansiering av nytryck och viss utökning av broschyren "Sevärdheter i Nordanstigs natur" eftersom den börjar ta slut. Något svar erhöles ej under 2009
- Vi har deltagit i fyra olika informationsmöten om planerad vindkraftsetablering i kommunen. Vi har även studerat kommunens översiktsplaneförslag och vid två tillfällen lämnat synpunkter. Dessutom har i studiesyfte besök gjorts vid befintliga vindkraftverk i Stocka-Strömsbruk och Håcksta (i Hudiksvalls kommun)
- Vi har deltagit i två informationsmöten angående vatten- och avloppsfrågor med förslag till byggnation av reningsverk i Sörfjärden
- Våra förslag till förändringar av de avsnitt, som berör naturen i Nordanstigs Kommuns turistbroschyr 2009/2010 antogs och kom med i den nya broschyren i början av året. Smärre synpunkter har lämnats på kommande broschyr
- Fr o m 1 juli gäller ny strandskyddslagstiftning, som bl a tillåter viss bebyggelse för "Landsbygdsutveckling i strandnära områden." Nordanstigs Kommun har haft en första dialog med oss om tänkbara områden
- Vi har medverkat i ett offentligt möte med Banverket med information om framtida planer på dubbelspårig järnväg
- Vi har tillskrivit Holmen Skog AB med begäran om extra stor hänsyn vid en planerad avverkning i Sörfjärden, Gnarp längs en kort sträcka av den stig som leder till Gnarpsskatens naturreservat
- Till en av Kustvägen ekonomisk förening planerad bok om utflyktsmål längs Kustvägen har vi erbjudit oss att bidra med våra kunskaper om sevärdheter i naturen längs Kustvägen
- Länsstyrelsen har tillskrivits om behovet av uppdaterad skyltning och information m m om Vattingsmalarnas naturreservat med anledning av namnbytet på reservatet sommaren 2008

4 MILJÖPRISET

Vårt årliga miljöpris utdelades nu för tionde gången. Priset gick till de elvaåriga ungdomarna Emanuel Sundin och Vera Wikström för att de

"redan i unga år genom olika initiativ och aktiviteter visat ett stort engagemang i det viktiga arbetet för värnandet av naturen och miljön. De är därmed föredömen för andra barn och ungdomar och inger hopp för framtida förbättringar av de komplicerade sambanden mellan människa, natur och miljö."

Prisutdelningen skedde i samband med Gnarps Skolas luciafirande i Gnarpssviljan inför ca 200 föräldrar och lärare. Pristagarna föräddades diplom, en specialdesignad keramikuggla och böcker m.m.

5 MEDLEMSUTVECKLING

2009-12-31 hade vi 296 medlemmar, en ökning med sex 6 (2 %) sedan år 2008. Det är glädjande att vi återigen ökat och vi hoppas nu att under 2009 kunna spränga 300-vallen! För riket i sin helhet är ökningen ca 3000 medlemmar (ca 1,7 %, från 178 000 till 181 000.)

6 STYRELSEN

Under året har sex ordinarie styrelsemöten hållits. Styrelsemötet i oktober hölls hos Skogsstyrelsen i Bergsjö där Veronica Jägbrant informerade om dess naturvårdande verksamhet i skogsbruket. Styrelsen har bestått av följande personer: Sven Norman (ordförande), Inger Åhslund (vice ordförande), Ragnar Svensson (sekreterare), Niclas Vallin (kassör), Stefan Haglund (hemsidesansvarig), Åsa Jadelius, Torsten Hansson och Veronica Jägbrant (ledamöter.) Ann-Katrin Buhrman och Ann-Christin Jäderholm har varit suppleanter.

Stefan Haglund och Sven Norman representerade oss vid Naturskyddsföreningens Rikskonferens i Stockholm.

Sven Norman ingår även i Länsförbundets styrelse som dess kassör. Han har där även haft uppdraget att engagera sig i ett flertal strandskyddsärenden i länet och har även deltagit i utbildning i den nya strandskyddslagstiftningen.

Ann-Christin Jäderholm ingår även som styrelseledamot i Gävleborgs Botaniska Sällskap.

7 AVSLUTNINGSDORD

Vi kan se tillbaka på ännu ett mycket aktivt år. Trots den tyvärr alltför begränsade skaran **aktiva** medlemmar har vi haft en mycket omfattande och utåtriktad verksamhet. Vi tror oss ha spridit en hel del kunskap och information både om föreningens verksamhet och om natur och miljö. Vi anser oss vara en tillgång för det viktiga naturskydds- och miljöarbetet i vår kommun. Trots våra ansträngningar har vi inte fått nämnvärt fler **aktiva** medlemmar vilket vi gärna vill förbättra. **Vi vill ha ännu fler medlemmar, gärna ungdomar !** Kom med förslag och idéer!

Styrelsen